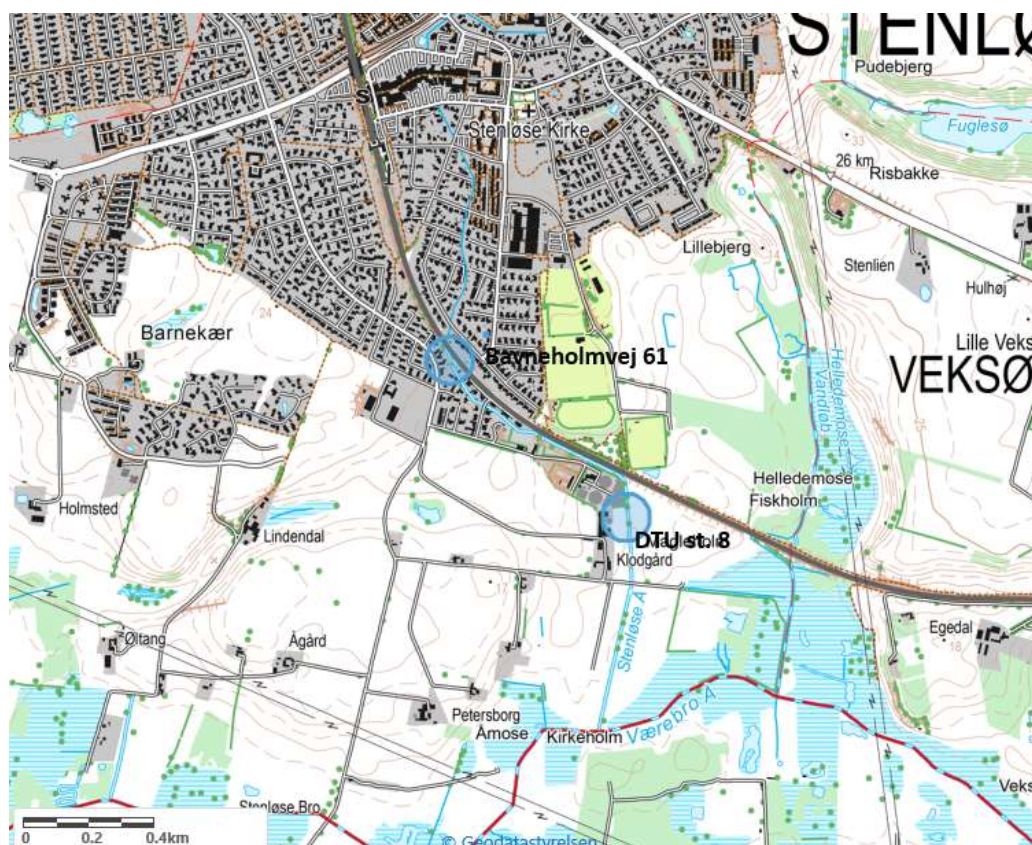

Notat om fiskebestanden i Stenløse Å (Værebrosystemet)

Danmarks Sportsfiskerforbund (DSF) blev i foråret 2018 kontaktet af en lodsejer Stig Bundgaard, Bavneholmvej 61, Stenløse med oplysninger om, at der var omfattende gydning af havørreder i Stenløse Å på strækningen fra omkring Stenløse Renseanlæg og ca. 2 km opstrøms i byen. Oplysningen var ny, idet DTU Aqua ved flere lejligheder ikke havde fundet ørreder på deres faste station nedstrøms Renseanlægget og fordi der i øvrigt ikke var kendskab til opgang af havørreder i strækningen.

Da Fishing Zealand (FZ) indsamler data og overvåger havørredbestandene på Sjælland, bad DSF FZ's fiskerådgiver om at vurdere, om der skulle være en hidtil overset bestand i Stenløse Å. FZ's fiskefaglige rådgiver (Peter W. Henriksen, Limno Consult) besigtigede efterfølgende åen og elektrofiskede en strækning ud for Bavneholmvej sammen med Stig Bundgaard den 19.6.2018.

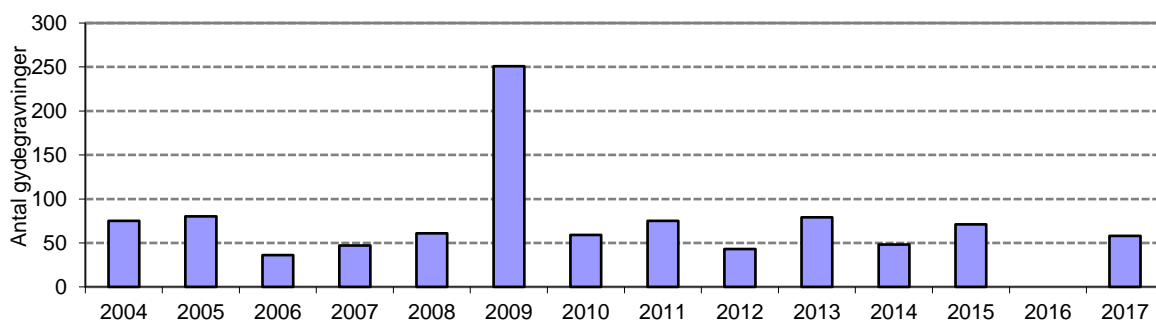
Figur 1. Oversigtskort over nedre Stenløse Å med DTU Aquas faste station 8 og den nye station ud for Bavneholmvej 61.

Der udsættes hvert år 1200 stk. ½ års ørreder i Værebrosystemet heraf 600 stk. ved Stenløse Renseanlæg. Desuden er der en mundingsudsætning af 8.000 stk. 1 års smolt i åens munding jævnfør /1/. Smolten forventes at udvandre til fjorden umiddelbart efter udsætningen.

Gydebestand

Stig Bundgaard har systematisk registreret gydegravninger (nygravede huller i vandløbsbunden på steder med småsten og frisk strøm, hvor en havørred har nedgravet sine æg) i perioden efteråret 2004 - 2017.

Antallet af gydegravninger på en ca. 2 km lang strækning opstrøms ca. Stenløse Renseanlæg fremgår af figur 2.

Figur 2. Gydegravninger i Stenløse Å (Værebros Å systemet i gydesæsonerne 2004 – 2017. Der blev ikke registreret i 2016. Rådata fra Stig Bundgaard.

Ved besigtigelsen kunne det bekræftes, at der var tale om gydegravninger og at de registrerede mellem 36 og 251 stk. er realistiske. Erfaringsmæssigt skal antallet af gydegravninger ganges med 1,7 for at anslå det totale antal gydende havørreder jævnfør /2/. Dvs. at der i perioden havde været skønsmæssigt mellem 61 og 427 stk. gydende havørreder i strækningen hvert efterår.

Fysiske forhold

DTU Aqua vurderede i 2013, at der "ved Stenløse Rensningsanlæg er gode faldforhold og en gruset og stenet bund. Her findes en del skjul ved sten og vegetation" jævnfør /1/.

Også højere opstrøms ved Bavneholmvej var der ved besigtigelsen den 19.6.2018 gode fysiske forhold på strækningen med en højt fysisk vandløbsindeks (DFI) på 36 og en bonitetsvurdering for yngel på 4 (maks. karakter 5) jævnfør tabel 1. Med gydning i området var der en forventning om, at der skulle være ørredyngel i strækningen.

Fiskebestand

Og der var da også en ørredbestand bestående af mindst 3 aldersklasser. Tætheden af årets yngel var beskeden med 6,9 stk. pr. 100 m² (krav i fiskeindekset er 80 stk. pr. 100 m²), mens tætheden af 1½ års ørreder var pæn med 7,8 stk. pr. 100 m². Desuden var der enkelte ældre bækkørreder. Det vurderes, at de 1½ år gamle ørreder stammede fra naturlig reproduktion og ikke udsætninger, idet de ikke havde deformerede finner. Det ses ofte hos 1½ års ørreder i bl.a. den nærliggende Havelse Å, som modtager ½ års ørreder til udsætning fra samme dambrug jævnfør /3/.

Der blev desuden fanget 3 pigget hundestejle og grundling. Grundlingen er ikke særligt udbredt på Sjælland og findes kun i en håndfuld vandløb.

Når fiskebestanden ved DTU Aqua's undersøgelse i 2013 overraskende kun bestod af grundling og ingen ørred, kan det skyldes, at stationen, så vidt vides, ligger nedstrøms Renseanlægget. Andre steder er der eksempler på, at kortvarige driftsforstyrrelser, særligt i tørre og varme perioder kan forårsage, at fiskene dør eller trækker væk.

I hvilket omfang havørredbestanden stammer fra udsætninger eller naturlig reproduktion er svært at sige, men det vurderes, at den naturlige reproduktion bidrager væsentligt til gydebestanden, da der er erfaring for, at kun få procent mundingsudsatte ørreder vender tilbage til vandløbet for at gyde jævnfør /2/.

Når tætheden af ørredyngel var ret lille ved Bavnehøjvej 61, så kan det skyldes, at der, ifølge Stig Bundgaard, var en isflugerede med unger i brinken umiddelbart nedstrøms jernbanebroen. Isfugle lever bl.a. af mindre ørreder og de kan lokalt have reduceret bestanden. Isfuglen er på den danske rødliste.

Konklusion

Det er med undersøgelsen dokumenteret, at der i Stenløse Å på strækningen opstrøms Renseanlægget i Stenløse by findes:

- En høj vandløbskvalitet med gode yngelmuligheder og habitater for ørreder
- En stor gydebestand af havørreder
- En naturlig reproduktion af ørreder
- Mindst 3 aldersklasser af ørreder, hvor tætheden af yngel dog var beskeden i 2018
- Ynglende isfugle (på den danske rødliste), hvilket kan være årsagen til små yngeltætheder
- En bestand af grundling

Peter W. Henriksen, biolog,

Limno Consult

Referencer

/1/: Morten Carøe og Jørgen Skole Mikkelsen, 2014, Plan for fiskepleje i vandløb til Roskilde Fjord, Fagligrapport fra DTU Aqua, Institut for Akvatiske Ressourcer, Sektion for Ferskvandsfiskeri og -økologi, nr. 35.

/2/: Henriksen. P.W. 2015. Status for havørredbestande på Sjælland, del 2. Studier af udvalgte havørredbestande: Vækst, antal gydninger, hyppighed af gengangere, overlevelse i havet, forslag til overvågningsprogram. Projekt udført for Fishing Zealand af Limno Consult.

/3/: Henriksen, P.W. 2017 Undersøgelse af gydebanker i Kollerød Å 2017. Indlejring af sand og organisk materiale i gydebankerne. Æg/yngeloverlevelse i bankerne. Ørreders overlevelse i det første halvår. Projekt udført af Limno Consult for Allerød og Hillerød Kommuner.

Tabel 1. Feltskema for undersøgelsen i Stenløse Å den 19.6.2018

Dato:	19.6.2018	Lokalitet:	Stenløse Å nedstrøms jernbanebro ved Bavneholmvej					
Station nr.:		Vandsystem:	Værebrosystemet					
Rekvirent		FishingZealand						
Limno Consult. Minkemarkvej 18, 4300 Holbæk. Tlf. 59461485. E-mail: limno@henriksen.mail.dk								
Strømforskel (0-3)		FVI værdi	Bredvegetation (0,1,2,3)		FVI værdi	Befisket m	50	
Stillestående			Ingen			Metode	EI	
Ringe			Træer, buske	3		Tot.bred m	1,8	
Jævn	1		Hegn			Str.bredde m	1,8	
God	1		Urter			Areal m ²	90	
Frisk(Højenergi)	1	1	Skov			Dybde, cm		
Udtørret			Udhæng bredv.	1	1	Min	7	
Pytter			Vandplanter (0,1,2,3)			Max	47	
Vandets udseende x			Undervandsveg	0	0	Middel	16,2	
Klart	3		Procent dækning	0		Biotopklasse (1-5)		
Partikler				1,2,3		Yngel	4	
Opaliserende			Vandranunkel			1½ års	3	
Mælket			Kruset vandaks			Ældre	1	
Gulfarvet			Børstebledet vanda			Udsætninger		
Brunfarvet			Vandstjerne			Yngel		
Alger(søpåvirket)			Emergent veg		0	1½ års		
Bundforhold (0,1,2,3)			Trådalger			1 års		
Blød Mudder		0	Andre fiskeskjul (0,1,2,3)			Munding	x	
Mudder(farve)			Anden fys.varia		0			
Silt			Sten (6 - 20 cm)	3		Fysisk Indeks (FVI)		
Ler			Sten (> 20 cm)	2		Uden grøde	Aktuelt	
Tørv			Trærødder			35	36	
Jord			Dybde huller	2				
Okker		0	Faskiner					
Groft detritus	1		Brinker		0			
Mosbevoksning			Fysiske forhold (0,1,2,3)					
Trærødder		0	Reguleret					
SAND	1	1	Slyngningsgrad	2	2			
Sandvandring	Nogen		Oprenset					
Grus3-10mm	3	6	Tværsnitsprofil	3	6			
Sten >60mm	3	6	Høller-stryg	2	4			
			Breddevariation	3	6			
			Upåvirk.nær area	3	3			
Gydebund	10%		Vedligeholdelse0-5	ingen pt				
Sand i gydesubstr	Nogen							
Belægninger (0,1,2,3)			Fiske data					
Ingen	3							
Slimet bakteriefilm			Art	1. Befisk.	2. Befisk.	Effektivitet	Antal N	N/100m ²
Kiselalger (belægninger)			Ørred 0+	5		0,80	6,3	6,9
Svovlbakterier			Ørred 1+	7		1,00	7,0	7,8
Okkerbelægninger			Ørred >	1		1,00	1,0	1,1
Lammehaler			Grundling	5			5,0	5,6
Lugt (0,1,2,3)			3pighund	50			50,0	55,6
Ingen	3							
Kloak			Strækningens dimensioner, 5 målesteder				Middel	
Ensilage		Dybde cm	9	7	10	8	47	16,2
Alje		B. tot. m.	2	1,9	1,8	1,5	2	1,8
Kemikalier		B.str.m	2	1,9	1,5	1,5	2	1,8
God vandløbskvalitet og stort potentiale for ørred.			Antal fiskearter				3	
Lidt gydebund og skjul. Får stor pulse af vand, hvilket giver sedimenttransport og kan reducere overlevelse.			Indeks: DFFVØ (krav: $\text{Aktuel tæthed af } 0+/160 \geq 0,5$)					
3 aldersklasser af ørred viser, at vandkvalitet er stabil			EQR referenceværdi : ($\text{Aktuel tæthed af } 0+/160 \geq 0,5$)				0,04	
			Ørred Sumformel: $(0+/45) + (1+/15) + (\text{ældre}/6) \Rightarrow 1,0$				0,9	
Krav opfyldt mht. Fysisk Vandløbs Indeks, krav: 28 - 34							Ja	

